

Hiiumaa laidude maastikukaitseala administratsiooni 2001. a. töö aruanne

1. Üksuse struktuur

Direktor	1,0 töökohta
Pearaamatupidaja	0,5 töökohta
Remondilukksepp	1,0 töökohta
<u>Koristaja</u>	<u>0,5 töökohta</u>
Kokku	3,0 töökohta

Kaitsealal on töökohti 3 ja töötajaid 4, neist 2 on poole kohaga. Struktuuri ja töötajate arvu muutust pole alates 1996.a. toimunud.

2. Kaitseala tegevusvaldkonna arendamiseks saadud finantsvahendite suurus ja kasutamine

2001.a. eraldati riigieelarvest (RE) personalikuludeks (töötasu + sotsiaalmaks) 212 800 kr, majandus-kuludeks 166 200 kr, infotehnoloogia baaskuludeks 10 000 kr, riigi poolt ostetevate tööde ja teenuste kuludeks (loodushoid) 50 000 kr, maahooldustoetusteks 100 000 kr, millest kulus ära 98 903 kr (algselt eraldati maahooldustoetusteks 220 000 kr), Eesti Natura 2000 andmete kaardistamiseks ja vormistamiseks 17 000 kr ning tulemusjuhtimise rakendamise personalikuludeks 14 900 kr. Kokku kasutati koos omatuludest riigieelarvesse laekunud summadega riigieelarvelisi vahendeid 599 116,57 krooni (s.h. 29 313,57 kr omatulu).

Järgnevas tabelis on 2000.a. eraldatud, kuid 2001.a. kasutatud riigieelarvelised sihtotstarbelised summad toodud sulgudes (0,7 tuhat kr andmete kogumiseks kaitseala poollooduslike koosluste kohta ning 8,6 tuhat kr kaitseala piiride märgistamiseks).

Keskkonnainvesteeringute Keskusega (KIK) õnnestus sõlmida neli lepingut, mille tulemusena saadi maahooldustehnika hankimiseks 60 tuhat kr, linnuseireks 10 tuhat kr, kaitsekorralduskava koostamiseks 75 tuhat ning ekspeditsiooniks väljapoole kaitseala 7 tuhat krooni. Läbi Hiiumaa keskkonnateenistuse rahuldati veel taotlus summas 8,3 tuhat kr lepidopteroloogilise kogu moodustamiseks ning Info- ja Tehnokeskuse kaudu taotlus 60 tuhandele kr keskusehoone renoveerimiseks (viimased summad on seetõttu tabelis esitatud sulgudes).

Omavahendite veerus (OV) toodud summad kajastavad KIK-iga seotud projektide omafinantseeringute osa, mis tähendab omatuludest otse kulutatud ehk teisisõnu saamata jäänud tulu.

projekti/ ürituse/objekti nimetus	2001.a.					looduskaitseline tulemus
	finantseerimine - allikas, maht (tuh. kr)					
	RE	KIK	OV	muu	kokku	
1. Projektid:		60,0			60,0	vahendite olemasolu maahooldus-töödeks
1.1. tehnika maahooldustöödeks;						
1.2. Kõrglaiu laagriplatsi väljaehitamine;	6,0				6,0	laagriplats loodusturismiks
1.3. kaitseala veebileht;	4,5				4,5	internetis teave kaitseala kohta
2. Liike ja kooslusi puudutavad uuringud, inventuurid						
2.1. linnuseire	0,3	10,0	1,4		11,7	seirerida aastast 1975
2.2. kaitsekorralduskava (I etapp);		75,0	0,6		75,6	valmiv kaitseala kaitsekorralduskava
2.3. ekspeditsioon;		7,0	1,8			seire aladel väljaspool kaitseala
2.4. lepidopterol. kogu (Hiiumaa KKT-lt);		(8,3)				alus putukate andmebaasi loomiseks
2.5. ööliblikate seire;	9,5				9,5	seirerida aastast 1999
2.6. samblaseire (välitööd);	3,3				3,3	Saarnaki ja Hanikatsi sammalde nimestik
2.7. samblikuseire (välitööd).	3,9				3,9	Saarnaki ja Hanikatsi samblike nimestik
3. Natura 2000 ja maahooldustoetuste korraldus: (tegevuste loetelu)						
3.1. andmete kogumine poollooduslike koosluste kohta;	(0,7)					algandmed maahooldustoetusteks
3.2. maahooldustoetused;	98,9				98,9	hooldatud/taastatud pärandkooslused (123,0/6,8 ha)
3.3. Natura 2000 andmetabeli täitmine ja kaardistamine.	17,0				17,0	kaitseala väärtused koondatuna Natura-kontekstis
4. Hoonete remont						
4.1. keskusehoone trepid ja välisvooder (ITK-lt);		(60,0)				nägus kaitseala keskusehoone
4.2. jooksev remont;	14,7				14,7	nägus kaitseala keskusehoone
4.3. jooksev remont (omatulust).	0,7				0,7	hooldatavad välibaasid laidudel

projekti/ ürituse/objekti nimetus	2001.a.					looduskaitseline tulemus
	finantseerimine - allikas, maht (tuh. kr)					
	RE	KIK	OV	muu	kokku	
5. Kaitseala valitsemine						
5.1. kaitsekohustuse teatised;	1,9				1,9	teadlikumad maaomanikud
5.2. kaitseala märgistus;	(8,6)					kaitseala piirid tähistatud
5.3. paadiveod maa- hooldustöödel;	3,9				3,9	hooldatud laiud
5.4. paadiveod ulukite arvukuse regul;	0,2				0,2	haudelindudel ohutumad pesitsustingimused
5.5. kaitseala tutvustamine;	10,6				10,6	keskkonnateadlikumad inimesed
5.6. järelevalve.	5,3				5,3	tagatud kaitsekord (74 reidi)
6. Asutuse üldkulud						
6.1. personalikulud;	244,4				244,4	kaitseala administratsiooni olemasolu
6.2. majanduskulud	174,0				174,0	toimiv kaitseala administratsioon
KOKKU	599,1	152,0	3,8		754,9	

Kokkuvõtlikult: töö tulemused, hinnang töö tulemuslikkusele 2001. aastal eelmistega võrreldes, tuues välja muutused, probleemid.

Töö tulemused on head: lõpetati kaitseala piiride tähistamine, kõigile maaomanikele või haldajatele sai väljastatud kaitsekohustuse teatis, jätkati linnustiku ja ööliblikate seiret, korraldati edukas ekspeditsioon väljapoole kaitseala, omatulude arvelt ehitati välja korralik laagriplats Kõrglaiule, Saarnakile ehitati uus välikäimla, maahooldustoetuste süsteemi käivitumine võimaldas maksta pärandkoosluste hooldajatele varasemast suuremat tasu, teostati sammalde ja samblike uurimise välitööd, suudeti jätkuvalt tagada ja isegi tõhustada järelevalvet suurel mereakvatooriumil, lammaste ja traktori veoks laidudele ehitati uus pontoonparv. Võrreldes varasemate aastatega, õnnestus 2001. aastal lambaid rohkem laidudele saada ning neid jagus nii Saarnakile kui ka Hanikatsile. Senine pärandkoosluste hooldamine ja säilitamine jätkus (niideti 40 ha ja karjatati 5 ha rannaniitu ning lisaks karjatati 72 ha puiskarjamaad), kuid juba hakati pärandkooslusi ka taastama (taastati 6,77 ha puiskarjamaad ja –niitu). Vihmase augusti tõttu aga ebaõnnestus kahjuks järjekordselt heina kokkukoristamine laidudel niidetud niitudelt.

Probleemiks on lagunev pehkinud kai ja lekkimakippuv vana paat, ainus, mis pontoonparve vedada suudab.

Millises seisus on kaitsealade välispiiride ja vööndite ning teiste looduskaitseobjektide tähistus (kui palju on tähistatud - km, %)? Kui palju tehti 2001.a.?

Kaitseala välispiirid ja vööndid on 100 %-liselt tähistatud. 2001.a. tähistati Laidelahe SKV, Langelkare SKV ja viidi lõpule Salinõmme soolaku SKV-i piiride tähistamine.; üles seati 24

piiritähist ja 1 suur teabetahvel (Kõrglaiule). Kokku on nüüd kaitseala ja vööndipiiridel 47 tähist ning paigaldatud on 3 teabetahvliit (Salinõmme sadamas, kaitseala keskus ja Kõrglaiul).

Kaitse-eeskirjade ja tsoneeringute :

- koostamine

- kinnitamine

Hiiumaa laidude maastikukaitseala kaitse-eeskirjad on kinnitatud 27.10.1998.a. Vabariigi Valitsuse määrusega nr. 243 (RT I 1998, 97, 1531).

Kaitse-eeskirja parandusettepanekud on e-postiga saadetud Keskkonnaministeeriumi looduskaitseosakonna juhatajale hr. H.Zingelile ja nõunikule hr. T.Sillaotsale 29.08.2001.a. ning esitatud 09.10.2001.a. kirjaga nr. 62-2/243 looduskaitse ja metsanduse asekanstlerile hr. T.Traksile.

Peamised põhjused kaitse-eeskirja muutmiseks on kaitseala valitseja nimetus, üks vale ja eksitav kohanimi, viga piirikirjelduses ning vajadus piirata rebaste ja kährikute arvukust laidudel, et tagada ränd- ning haudelindudele vajalik turvalisus.

Maahooldustoetuste korraldamine. Mida ja kuidas tuleks edaspidi teisiti korraldada?

Ettepanekud:

1. määrata koefitsendid sõltuvalt hooldatava maatüki kaugusest suurematest teedest või sadamatest (on ikka suur vahe, kas karjatada loomi ja niita heina oma kodu ümber või teha seda kümnete kilomeetrite kaugusel ja pealegi veel meretaguse laiul peal); alternatiivina võiks lubada maahooldustoetustest kinni maksta ka muid maahooldusega kaasnevaid kulusid või töid (näit. loomade vedu, hooldajate vedu, teede taastamine hooldatavate aladeni pääsemiseks jmt.);
2. karjatamise puhul maksta toetust loomade arvu, mitte hooldatava pinna järgi (kõrgema mullaviljakusega pärandkooslus kasvab kiiremini kinni kui vähemviljakas ja vajab seetõttu kinnikasvamise vältimiseks ennem ja rohkem hooldamist ehk kariloomi; loomaomanik tahab aga loomade pealt saada maksimumtoetust ja on nõus oma loomi viima vaid sinna, kus ettenähtud karjatamiskoormus on madalaim ehk tasu looma pealt suurim, samas võib-olla ei vajagi see vähevilkakas pärandkooslus nii väga hooldamist kui viljakam ja seetõttu suurema vajaliku karjatamiskoormusega pärandkooslus; näide Hiiumaa laidude maastikukaitsealalt: kaitse-eeskirja kohaselt on Saarnakil kohustuslik lammaste karjatamine karjatamiskoormusega 1,5 lammast ühele hektarile ja Hanikatsi laiul 2 lammast ühele hektarile – miks peaks lambaomanik viima oma lambad Hanikatsile, mis on Hiiumaast kaks korda kaugemal kui Saarnaki ja kus ta saab 25 % vähem toetust?);
3. muuta maahooldustoetuste süsteem aastaringseks (kui jää on meres, aga veel ei kanna, ei saa laidudel pärandkooslusi taastada, kuid kui meri on jääs ja pääseb laiule, on parim aeg võsa raiumiseks, sest lehestik ei sega nähtavust, ning raiutud võsa põletamiseks, sest tuleoht on väike; pealegi aasta alguskuudel, kui päev on juba pikem, aga meri veel jääs, on randlasel rohkem aega ja paremad võimalused laidudel pärandkooslusi taastada); alternatiivina tuleks maahoolduslepingute sõlmimiseks vajalik teave ja vastavad kinnitused anda korraldajatele hiljemalt aprilli alguseks, et nad saaksid alustada karjatamise korraldamiseks lepingute

sõlmimist (võsaraie jääks siis ikkagi sügisesse, sest talvise raie eest poleks tasu garanteeritud).

Mõningaseks probleemiks on veel maaomaniku (õigustatud subjekti) nõusoleku saamine tema maal asuva pärandkoosluse hooldamiseks, kui ta seda ise ei hooldada. Kui maaomanik on oma maa tagasi saanud või ostnud koos looduskaitsepiirangute ja kohustustega, kas tal on siis õigus keelata kaitse-eeskirjaga ettenähtud kohustuslikke hooldustöid oma maal?

Kaitsekorralduskavade koostamine.

Kaitsekorralduskava Hiiumaa laidude maastikukaitsealale on koostamisel. Seda teeb Uurimiskeskus Arhipelaag. Koostatav kaitsekorralduskava on osa Hiiumaa laidude ja Käina lahe märgala kaitsekorralduskavast. Probleemiks on rahvusvahelise tähtsusega märgala täpse piirikirjelduse puudumine. Hiiumaa laidude maastikukaitseala kaitsekorralduskava peaks vastavalt Hiiumaa Laidude Maastikukaitseala Administratsiooni ning Uurimiskeskuse Arhipelaag vahelisele lepingule valmima 01. märtsiks 2002.a.

Liigikaitse korraldamise probleemid.

Millistele liikidele oleks vajalik koostada kaitsekorralduskava?

Kaitsealal enim tähelepanu vajavad kaitsealused ja Natura 2000 liigid, milledele meie teada kaitsekorralduskavu veel koostatud pole, on viigerhüljes, naaskelnokk ja soohiilakas.

Suur on huvi kormoranide korralduskava vastu, mis pidi valmima 2001.a. lõpuks.

3. Väljastatud kaitsekohustuse teatiseid:

- kaitseala kaitse korraldamiseks väljastati 2001.a. 17 tükki ning sellega on kõigile teadaolevatele omanikele või haldajatele kaitsekohustuse teatiseid väljastatud;
- ohustatud liikide kaitse korraldamiseks pole ühtegi kaitsekohustuse teatist väljastatud.

4. Kaitseala külastatavus

Ülevaade olemasolevatest puhkerajatistest - lõkkeplatsid, matkarajad, laudteed, infotahvlid jms.; 2001.a. rajatud (remonditud) ehitised, infotahvlid, piiritähised.

Hiiumaa laidude maastikukaitsealal on 6 lõkkeplatsi, kõik paiknevad laidudel: Öaksel 2 tk. mõlemad eramaal, üks vaid omanike omatarbeks, teist üüritakse ka turistidele; Saarnakil on 2 laagriplatsi, mõlemad eramaal, üks vaid omanike omatarbeks, teist üüritakse ka turistidele; Hanikatsil on 1 lõkkeplats eramaal, kuid omaniku nõusolekul haldab seda kaitseala; Kõrglaiul on 1 laagriplats, mis ehitati välja 2001.a. ja mis asub riigi maal. Teabetahvleid on kaitsealal kolm: üks Salinõmmes kaitseala keskuse juures, teine Salinõmme sadamas ning 2001.a. püstitati kolmas Kõrglaiule. Olemas on matkaradade projektid Saarnakile ja Hanikatsile. Matkaradade rajamist käsitletakse täpsemalt alles koostamisel olevas kaitsekorralduskavas. 2001.a. lõpetati kaitseala piiride ja vööndite tähistamine keskkonnaministri määrusega ettenähtud korras. Kavas on lisada piiritähistele täiendavad kaitsekorda tutvustavad tekstid.

2001. aastal külastas kaitseala keskust ja tutvus ekspositsiooniga 324 inimest (2000.a. 111, 1999.a. 287 ja 1998.a. 104 inimest), neist 104 õpilast. Välismaalasi oli 93, neist 56 soomlast (2000.a. oli 18), 14 (12) sakslast, 10 šveitslast, 10 rootslast, 2 hollandlast ja 1 hispaanlane. Vaatlustorni, kuhu pääs on vaba, külastas (peale kaitseala töötajate) vähemalt 335 inimest (2000.a. 159, 1999.a. 218 ja 1998.a. 120 inimest), neist 127 last ja õpilast. Kaitsealuseid **laidusid külastas turistina 1238 inimest** (2000.a. oli turiste 1186), neist 303 olid lapsed ja õpilased (2000.a. 248 last). Välismaalasi oli teadaolevalt 153 (2000.a. 240), neist olid 51 (84) soomlased, 25 (97) sakslased, 19 (1) rootslased, 10 (23) lätlased, 9 (16) leedulased, 10 (0) venelased, 7 (3) itaallased, 8 (0) hollandlased, 4 (0) šveitslased, 4 (0) inglased, 3 (0) prantslased, 2 (0) ameeriklased ja 1 (0) hispaanlane. Turistidest ööbis laiul 381 (336) inimest, neist 131 (110) last ja õpilast. Lisaks turistidele käisid laidudel maaomanikud ja õigustatud subjektid, nende sugulased ja tuttavad, kokku 207 (222) inimest, neist 73 (70) last ja õpilast. Omanikest ööbis laiul 54 (33) inimest, neist 16 (10) last ja õpilast. Töösajus (kaitseala töötajad, talgulised, teadurid, praktikandid, Keskkonnainspektiooni töötajad) käis laidudel 649 (646) inimest (ehk korda), neist 37 (68) last ja õpilast. Töösajus ööbiti laidudel 130 (135) korral, neist 6 (16) last ja õpilast. Ilma loata laidudel viibimist tuvastati 12 (24) korral kokku vähemalt 50 (73) inimese poolt, neist 10 (2) last või õpilast. Loata ööbis laiul vähemalt 9 (15) inimest. Enim rikkumisi oli Saarnakil – 7 juhtumit (2000.a. oli kõige rohkem Kõrglaiul – 6 juhtumit).

Üldisest otsesest inimkoormusest laidudele viimastel aastatel annab ülevaate järgnev tabel.

	1998.a.	1999.a.	2000.a.	2001.a.
Inimesi kokku	975	1581	2127	2136
s.h. ööbijaid	408	590	519	574
Ööpäevinimest*	953	1156	1928	1003

*Ühik ööpäevinimest on inimeste arv korrutatuna nende ööbimiste arvuga.

Nagu tabelist näha, on külastajate arv veidi tõusnud, seal hulgas ööbijate arv. Samas on vähenenud ööbimiste kestus, mida näitab ööpäevinimeste arvu langus. See on meeldiv, sest päevased külastajad tallavad ja häirivad loodust tunduvalt vähem kui ööbijad.

5. Seaduste ja teiste õigusaktide toimimine.

Milliseid probleeme selles on?

Probleemne on kaitstavate loodusobjektide seaduse § 6¹ "Kaitstava loodusobjekti valitsemine" tähtne järelevalve osas, sest selgusetu on, millised on kaitseala valitseja õigused, kohustused ja pädevus järelevalve teostamisel. Kaitseala valitseja peab teostama järelevalvet ning omab seaduse järgi "protokolli koostamise õigust", kuid täpsustamata on, millise protokoll?

Jätkuvalt ei saa rahvusvahelise tähtsusega linnu- ja märgalal tagada lindudele piisavat kaitset. Vabariigi Valitsuse määrusega kinnitatud kaitse-eeskirjas pole täpsustatud lindudele ohtlike rebaste ja kährikute arvukuse reguleerimist laidudel pärast jääkatte lagunemist (tavaliselt aprillis) ning enne pesitsusperioodi algust. Keskkonnaministri määrusega

kinnitatud jahieeskirja kohaselt on rebasele ja kährikule jaht koeraga pärast 28. veebruarit keelatud. Ilma jahikoerata on kadakastelt laidudelt rebase või kähriku tabamine vähetõenäoline.

6. Konverentside, olulisemate nõupidamiste, kursuste jt. ürituste korraldamine

Hiiumaa Laidude MKA korraldas koostöös Hiiumaa keskkonnateenistuse ja BKA Hiiumaa Keskusega 26.10.2001.a. Kärldlas konverentsi "30 aastat Hiiumaa laidude ja Käina lahe riiklike kaitsealade moodustamisest". Konverentsil osales 27 inimest, ettekandeid oli 9. Õhtuses vestlusringis Saarnaki laiul osales 22 inimest.

7. Info ja koolitus

- talgulaagrite korraldamine – 16.-21.07.2001.a. Saarnaki ja Hanikatsi laiul Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi keskkonnaklubi loodusõppenädal, juba neljandat aastat;
  - 23.-28.07.2001.a. toimus samuti juba neljandat aastat ELF-i toetajate talgulaager, seekord korendusaia ehitamine niidetava ja karjatatava ala vahele Saarnakil;
- ilmunud raamatuid, buklette jms.(nimetus, kulunud rahasumma, tegija(d), trükiarv, finantseerimise allikas) - pole;
- organiseeritud raamatute jms. väljaandmist (nimetus, tegijad, kulunud rahasumma, fin. allikas) - pole;
- ilmunud artikleid (arv, teemad) – 3 artiklit:
  1. "Väinamere pärlikee sära", ilmus Eesti Looduse aprillinumbris, tutvustas laidude kaitseala ning Rapla Vesiroosi Gümnaasiumi keskkonnaklubiliste tegemisi siin;
  2. "Tere! Algas looduskaitsekuu!", ilmus kohalikes ajalehtedes "Hiiumaa" ja "Hiiu Leht" mai keskpaiku, tutvustas looduskaitsekuu põhiteemat "Eesti poollooduslikud kooslused ja nende kaitse" ning kaitseala tegemisi sellega seoses;
  3. "Ekspeditsioon Väinamere väikesaartele", ilmus juuni keskpaiku kohalikes ajalehtedes "Hiiumaa" ja "Hiiu Leht", andis lühikese ülevaate juba üheksandat suve toimunud ekspeditsiooni I etapist väikesaartele väljapool kaitseala.

8. Teie töötajate täiendõpe Eestis ja välismaal:

8.1. Kes ja millist täiendõpet said:

- rahvusvahelisel tasandil – ei saanud;
- siseriiklikult:
  - 21.03.2001.a. Keskkonnafoorum Tallinnas, osales direktor;
  - 27.-28.03.2001.a. projektikoolitus (14 tundi) Kärldlas, osales direktor;
  - 02.-03.04.2001.a. kursuse "Keskkonnaalaste investeerimisprojektide juhtimine" I osa Tallinnas, osales direktor;
  - 04.-05.04.2001.a. "Euroopa Nõukogu Linnudirektiivi rakendamine Eestis" Läänemaal, osales direktor;
  - 11.04.2001.a. seminar-nõupidamine Keskkonnaministeeriumis, osales direktor;
  - 11.04.2001.a. õppepäev "Raamatupidamisprogrammi VERP 6.0 kasutamine" Tallinnas AS-s Gaiasoft, osales pearaamatupidaja;
  - 19.-20.04.2001.a. kursuse "Keskkonnaalaste investeerimisprojektide juhtimine" II

osa Tallinnas, osales direktor;

23.-24.04.2001.a. seminar "Natura 2000 andmebaas ja GIS" Penijõel, osales direktor;

16.-17.05.2001.a. seminar "Kaitsekorralduskavade koostamise teooria ja praktika" Ähijärvel, osales direktor;

18.05.2001.a. seminar "Olemasolevate kaitsealade ja tähtsate linnualade sobivus linnuhoiualadeks" Tartus, osales direktor;

09.-10.08.2001.a. keskkonnatöötajate suveseminar Palmses, osales direktor;

21.-22.08.2001.a. õppereis Naissare loodusparki, tutvumaks sealse administratsiooni tööga ning operaatorfirma tegevusega, osalesid direktor ja remondilukksepp;

29.08.2001.a. avaseminar "Mis on uut finantsmaastikul?" Tallinnas, osales pearaamatupidaja;

18.10.2001.a. avaliku sektori raamatupidajate teabepäev Tallinnas, osales pearaamatupidaja;

18.-19.10.2001.a. seminar "Linnudirektiivi rakendamine Eestis" Läänemaal, osales direktor;

23.10.2001.a. teabepäev "Põllumajandus ja Natura 2000" Paides, osales direktor.

Hinnang täiendõppe efektiivsusele.

Täiendõpe on mõeldavaks, et uuendustega kursis olla ja oma töödega hästi hakkama saada. Hinnang täiendõppe efektiivsusele on hea, sest tänu õpitu kohesele rakendamisele kaitseala töösse on saavutatud häid tulemusi.

8.2. Milliseid täiendõppe vorme ja temaatikaid peate vajalikuks, milliseid kursusi organiseerite 2001. aastal?

Vajalik oleks õppevormidest kahepäevane seminar kaitseala valitseja poolse järelevalve teostamise temaatikal. Kahepäevane õpe aitab argimuredest väljamurda ning õpitavale pühenduda, ühepäevane jääb süvenemiseks liiga lühikeseks, pikema jaoks on raske aega leida. Lisaks järelevalvele on aktuaalne näiteks Ramsari alale, mis ei ühti olemasoleva kaitsealaga, kaitsekorralduskava koostamine ning teema looduse tutvustamine kaitsealadel ja turismiseadus.

8.3. Mis eriala asjatundjaid peate vajalikuks õpetada välismaal või välismaa asjatundjatega Eestis?

Natura 2000 alade kaitse korraldamine, kohalike elanike kaasamine looduskaitseliste töödele ja nn rangerite süsteemi rakendamine.

8.4. Individuaalne täiendus - kes ja mida märkimisväärset on sellel alal teinud?

Suure töökoormuse tõttu pole kaitseala töötajatel eriti aega individuaalseks täienduseks, pealegi tuleb igal töötajal tegelda mitmete asjadega, mistõttu pigem lihvitakse igapäevatoos igapäevatooks vajalikke oskusi, nagu navigeerimine merel (remondilukksepp ja direktor), arvutikasutamine (kõik töötajad), võõrkeeled (pearaamatupidaja ja direktor), autojuhtimine (koristaja), eneseväljendus ja suhtlemine (remondilukksepp ja direktor), seadused ja asjaajamine (pearaamatupidaja ja direktor), taime- ja loomaliikide tundmaõppimine (koristaja ja direktor), koosluste eristamine (koristaja), puusepatööd (remondilukksepp) jne.

9. Rahvusvaheline koostöö

Millised on teie kontaktid teiste riikide ja rahvusvaheliste looduskaitseorganisatsioonidega?

Kontaktid on Euroopa looduskaitseorganisatsioonidega (EUROPARC), põhiliselt

e-posti ja kirja teel teabe vahendamine. Konkreetseid ühisprojekte pole, kuna ressursid (aeg, töötaja, raha) selleks puuduvad.

10. Töö looduskaitseregistriga: uuendatud info hulk looduskaitseregistris teie valitsemisalalt (kaitsealad, üksikobjektid, liigid); sellega seonduvad probleemid, ettepanekud.

Töö looduskaitseregistriga toimub hooti, siis kui direktoril selleks muu kõrvalt aega jagub. Kuna kaitsealal pole spetsialisti, kes teostaks ja korraldaks kaitsealal vajalikku seiret ning andmete töötlemist ja arvutisse sisestamist, jääb registrisse edastatav teave puudulikuks või aegunuks. Olemasolev arvuti on liiga aeglane ja vana ning vajaks väljavahetamist. EELIS-e üks puudusi on see, et pole võimalik käske tagasi võtta, neid tühistada. Kaartidele vajaliku teabe digimine ja digitu säilitamine on ülearu keerukas ja aeganõudev, mistõttu pole võimalik näiteks Natura 2000 elupaigatüüpe jmt. sisse digida. EELIS-t tuleks arendada ja selle kasutajaid koolitada.

Hinnang olemasoleva koostöö efektiivsusele keskregistriga.

Koostöö toimib, kuid päris rahuldavaks seda pidada veel ei saa. E-posti teel on abi siiski alati antud.

Koostas: Andres Miller
                  tel. 050 36455
                  laiud@hiilaiud.ee